

Артър Конан Дойл

Приключение в пустия дом

През пролетта на 1894 година цял Лондон беше потресен, а висшето общество – смутено, от убийството на Роналд Адеър, станало при най-необикновени и необясними обстоятелства. Повечето подробности от полицейското дознание бяха известни на обществеността чрез пресата, но имаше такива смайващи факти, които не само че не хвърляха светлина върху това, как е било извършено убийството, но не даваха и най-малката представа кой е убиецът.

Едва сега, когато са минали повече от десет години оттогава, аз мога да попълня липсващите брѐнки от тази забележителна верига. Престъплението само по себе си представляваше интерес, но за мен този интерес е нищо в сравнение с някои негови последици, които така ме разтърсиха и бяха така неочаквани, че мога да кажа, че нищо подобно не съм преживявал през целия си пълен с приключения живот. И сега цял изтърпвам, като си спомня за това, и отново изпитвам този прилив на неочаквана радост, учудване и прекомерна възбуда, които изпълниха изцяло душата ми. Моля читателите, които се интересуват от моите разкази за огромните мисловни възможности и действия на един забележителен човек, да не ме упрекват, че не съм споделил с тях това, което ми е било известно. Това винаги е било мой основен дълг, ако не ми пречеше една забрана, която бе премахната едва на трето число от миналия месец.

Понятно е, че благодарение на близката ми дружба с Шерлок Холмс аз продължих да се интересувам от престъпленията, и въпреки факта, че той напусна този свят, продължих да изучавам грижливо житейските казуси и дори неведнѐж прибягвах до неговите методи, като се опитвах да разрешавам тези случаи, разбира се, с посредствен успех. Обаче нито едно престъпление не ме беше привличало така, както убийството на господин Роналд Адеър. След като прочетох материалите от следствието, което установяваше участието на едно или повече лица, виновни в умишленото убийство, аз внезапно осъзнах големината от загубата, която претърпя обществото, лишено от Шерлок Холмс. В този загадъчен случай имаше обстоятелства, които сигурно биха го заинтересували и усилията на полицията биха били подпомогнати от изключителната наблюдателност и жив ум на този прѐв криминалист на Европа. Цял ден случаят не излизаше от ума ми, но никакво подходящо обяснение не можех да намеря. Като рискувам, че повтарям известни вече факти, ще ги припомня такива, каквито ги узна обществото след приключване на следствието.

Господин Роналд Адеър беше втори син на херцог Мънт, който по

това време беше губернатор на една от австралийските провинции. Майката на Адеър беше пристигнала от Австралия, за да се оперира от перде на окото, и живееше със сина си Роналд и дъщеря си Хилда на „Парк Лейн“ 427. Младият човек се движеше в най-доброто общество, нямаше, доколкото беше известно, никакви врагове и никакви особени пороци. Той беше сгоден за госпожица Едайна Удли Карстеърс, но няколко месеца преди това женитбата се осуети по взаимно съгласие, факт, който видимо не му направи особено дълбоко впечатление. Във всичко останало животът на Роналд се движеше в тесен кръг, защото привичките му бяха тихи, а нравът – спокоен. И ето, този щастлив аристократ бе постигнат от странна и неочаквана смърт на 30 март 1894 година, през нощта между 10 и 11 часа и 20 минути.

Роналд Адеър обичаше да играе карти, но не залагаше големи суми. Той беше член на игралните клубове „Болдуин“, „Кавъндиш“ и „Багател“. От свидетелските показания стана ясно, че в деня на събитието, след вечеря, той е играл партия вист в последния от изброените клубове. През деня той е бил също в този клуб. Партньорите му – господин Мъри, господин Джон Харди и полковник Моран, са потвърдили, че са играли вист и че Адеър изгубил пет фунта. Той беше много богат и такава загуба в никакъв случай не би могла да му повлиява. Почти ежедневно той играел в един от трите клуба, но бил предпазлив играч и обикновено печелел. От свидетелските показания се разбрало, че няколко седмици преди смъртта си с партньора си полковник Моран е спечелил от Хартли, Милнър и лорд Балморъл четиристотин и двадесет фунта. Това било всичко, което следствието е открило във връзка с последните дни на Роналд Адеър.

Вечерта преди престъплението той се върнал от клуба точно в десет часа. Майка му и сестра му били на гости. При разпита прислужницата разказала, че е чула, когато той е влязъл в гостната на втория етаж, прозорците на която гледали към улицата. Само там била запалена печка и понеже не теглела както трябва, прислужницата отворила прозореца. От стаята не се чувал никакъв шум. В единадесет и двадесет минути госпожа Мънт и дъщеря ѝ се върнали от гости. Тъй като майката искала да пожелае лека нощ на сина си, почукала на вратата, но тя се оказала заключена отвътре и никакво чукане и викане не предизвикали ответна реакция. Сериозно обезпокоена, майката помолила за помощ и вратата била изкъртена. Нещастният млад човек лежал до масата. Главата му била простреляна с куршум, но в стаята не било намерено никакво оръжие. На масата имало две десетфунтови банкноти, седемнадесет фунта

десетшилингови сребърни и златни монети, при това подредени на колонки по стойност. Освен това на масата имало лист хартия с написани на него числа, срещу всяко от които стояло името на някой от клубните приятели на Адеър, от което заключили, че той преди смъртта си е пресмятал печалбите и загубите си от играта на карти.

По-нататъшното разследване на обстоятелствата още повече усложнило нещата. Най-напред останало необяснимо защо младият човек се е заключил. Възможно било това да е сторил убиецът, напускайки стаята през прозореца. Обаче той е трябвало да скочи от такава височина, че било изключено да не останат никакви следи по лехата под прозореца, засадена с разцъфнали крокуси¹. Никакви следи не били открити нито под прозореца, нито по тревата между сградата и улицата. Очевидно младият човек сам е заключил вратата. Но как е била причинена смъртта му? Никой не би могъл да се качи на прозореца, без да остави следи. Ако се предположеше, че е стреляно от разстояние през отворения прозорец с револвер, то това би било наистина забележително попадение. При това „Парк Лейн“ е оживена улица и на сто ярда от жилището има пиаца за файтони. Никакъв шум от изстрел не беше чул. А при това са налице убитият и револверният куршум, който, както е свойствено на куршумите с остър връх, е пробил главата и е причинил рана, от която е последвала мигновена смърт. Такива са обстоятелствата на тайната в „Парк Лейн“, усложнена при това от пълната липса на причини, защото, както казах, Адеър не е имал врагове, а също и от това, че мотивът за убийството не би могъл да бъде грабеж, защото парите си стояли на масата.

Цял ден аз обмислях тези факти, от които да се извади някакво заключение; както казваше моят загинал приятел, от подреждането на фактите трябваше да се намерят тези, които са в противоречие един спрямо друг, което би било изходната точка на всяко следствие. Признавам, че опитите ми имаха слаб успех. Вечерта минах през парка и към шест часа бях в този край на „Парк Лейн“, който се пресича с улица „Оксфорд“. Познах къщата, която бях дошъл да разгледам, по тълпата любопитни на тротоара, които гледаха към един от прозорците. Един висок, слаб човек със сини очила, когото силно подозирах, че е дегизиран детектив, развиваше някаква своя теория, а останалите, струпани около него, го слушаха. Приближих се доколкото можах, но дърдоренията му ми се

---

1. Крокус – лат.-гр. – растението шафран (шафран – тур.-араб. – луковично растение с жълти цветове, от които се получава жълта боя).

сториха глупави и си отидох с отвращение. При това, без да искам, блъснах един прегърбен старец и той изпусна няколко от книгите, които носеше. Спомням си, че като се наведох да ги събера, забелязах заглавието на една от тях, при което реших, че този човек трябва да е беден библиофил или търговец на стари книги. Опитах се да се извиня за невниманието си, но беше очевидно, че тези книги бяха много ценни в очите на техния собственик. С презрително ръмжене той се обърна и неговият закръглен гръб и сиви бакенбарди изчезнаха в тълпата.

Моите наблюдения над № 427 в „Парк Лейн“ не изясниха с нищо интересуващите ме проблеми. Сградата се отделяше от улицата с ниска стена с ограда, не по-висока от пет фута. Значи, било е твърде лесно да се влезе в градината, но прозорецът беше съвсем недостъпен, защото нямаше нито водосточни тръби, нито нещо друго, което би могло да ползува един ловък човек. Озадачен повече отпреди, аз си тръгнах към Кенсингтън. Не бяха минали пет минути, откакто бях влязъл в кабинета си, прислужницата ми съобщи, че някакъв човек иска да ме види. За мое удивление, оказа се, че това е моят странен библиофил; неговото изострено, остаряло лице, окръжено от белите му коси, ме гледаше, а скъпите книги – близо дузина, той едва успяваше да задържи под дясната си ръка.

– Учудвате се, че ме виждате – каза той със странен глух глас.

Отговорих му, че това е вярно.

– Та нали аз съм съвестен човек, господине, и когато случайно, куцайки след вас, видях, че влизате в тази къща, помислих си, че няма да сгреша, ако отида при този добър господин и му кажа, че макар и да бях малко груб, то това беше без всякакъв умисъл и че аз съм много благодарен, задето той ми вдигна книгите.

– Вие придавате голямо значение на дребните работи – казах аз. – Мога ли да ви запитам, по какъв начин узнахте кой съм?

– Простете, господине, ако ви кажа, че съм ваш съсед; вие можете да намерите моята книгопродавничка на ъгъла на улица „Чърч“ и, уверявам ви, че ще бъда много щастлив, ако ме посетите. Може би и вие сте колекционер; ето „Британската птица“ и „Свещената война“; всяка от тези книги е рядкост. С пет такива книги вие бихте запълнили онова празно място на втората полица. Тя има малко недовършен вид, нали, господине?

Аз извърнах глава, за да погледна лавичката зад мен. Когато се обърнах отново, пред мен стоеше Шерлок Холмс, усмихнат зад масата. Изумен, скочих на крака и останах така няколко секунди, после се

свлякох в безсъзнание за пръв и последен път в живота си. Гъста мъгла забули погледа ми и когато тя започна да се разсейва, усетих, че яката ми е разкопчана и че устните ми миришат на уиски. Холмс стоеше наведен над мен с шише в ръка.

– Мили Уотсън – говореше добре познатият ми глас. – Хиляди извинения! Не предполагах, че толкова ще ви развълнувам.

Аз го хванах за ръката.

– Холмс! – извиках аз. – Вие ли сте? Нима наистина сте жив? Възможно ли е да сте успели да се измъкнете от онази ужасна пропаст?

– Почакайте минута – каза той. – Сигурен ли сте, че можете да разговаряте? Аз ви причиних сериозно смущение с неуместното си театрално появяване.

– Чувствувам се много добре, но наистина, Холмс, не смея да вярвам на очите си. Царю небесни! Само като си помисля, че вие сте в кабинета ми!

Аз го хванах за ръкава, под който усетих тънката жилава ръка.

– Е, във всеки случай вие не сте дух – казах аз. – Драги приятелю, седнете и ми разкажете по какъв начин излязохте жив от страшната пропаст!

Холмс седна срещу мен и с предишното си нехайно държание запали цигара. Той носеше изтърканото палто на библиофила, но всички останали атрибути на това лице, белите коси и книгите, лежах на масата. Холмс изглеждаше още по-тънък и проникателен отпреди, но орловото му лице беше добило мъртвобледа отсенка, която беше следствие от нездрав начин на живот.

– Доволен съм, че мога да се изправя, Уотсън – каза той. – Не е шега за такъв висок човек да намалява ръста си с цял фут и да стои в такова положение няколко часа. Но сега веднага трябва да преминем към работа. Ако смея да поискам вашата помощ, на нас ни предстои тежка и опасна нощна работа. Може би ще бъде по-добре, ако ви дам сметка за всички обстоятелства, когато работата ни бъде завършена.

– Горя от любопитство! Бих искал да узная всичко още сега.

– Ще можете ли да ме придружите тази нощ?

– Когато искате и където пожелаете!

– Наистина си спомням миналото. Има още време за вечеря. Е, добре, за пропастта. Не срещнах никакви сериозни пречки да се измъкна от нея, поради простата причина, че никога не съм бил паднал в нея.

– Не сте били в нея?

– Да, Уотсън, никога не съм бил в нея. Моята записка до вас беше

съвсем искрена. Аз не се съмнявах, че съм достигнал до края на живота си, когато видях зловещото лице на покойния професор Мориарти, който стоеше на края на пътеката. Пътеката, която беше единственото ми средство за спасение. Аз прочетох в очите му неумолимо решение. Ние разменихме няколко думи, в резултат на което той ми разреши да напиша малката записка, която по-късно вие открихте. Аз я оставих заедно с табакерата и бастуна и тръгнах по пътеката, а Мориарти вървеше по петите ми. Когато наближихме края, положението беше безизходно. Той не извади никакво оръжие, но се хвърли върху мен и ме обхвана с дългите си ръце. Той съзнаваше, че е дошъл краят на играта, и жадуваше да ми отмъсти. Дватама се люшкахме на края на скалата над водопада. Моите познания в японското изкуство на борба ми оказаха неоченима помощ. Успях да се изплъзна от ръцете му и да го блъсна. Обезумял, той няколко секунди, като размахваше ръце, се опита да се задържи на ръба над пропастта. После изчезна от погледа ми. Легнах на края на скалата и гледах тялото му как се превърта във въздуха. Накрая се удари в една скала и водата го погълна.

Учуден, слушах разказа на Холмс, – който продължаваше да пуши.

– Но следите! – извиках аз. – С очите си видях следи от двама души, които са вървели по пътеката напред, и никаква следа назад.

– Ето как стана това. В мига, в който професорът изчезна, мен ме осени мисълта какъв щастлив случай ми предлага съдбата. Знаех, че професор Мориарти не е единственият човек, заклел се да ме убие. На свобода останаха още най-малко трима души, чиято жажда за мъст спрямо мен щеше да порасне, когато узнаеха за смъртта на своя шеф. Те всички са много опасни хора. Всеки от тях би ме убил. От друга страна, ако те са убедени, че аз не съм жив, биха действували по-свободно и спокойно, сами биха се издали и аз ще мога да ги заловя и предам на правосъдието. Едва тогава би трябвало да обявя в обществото, че съм жив. Мозъкът ми работеше така бързо, че ми се струва, че бях обмислил всичко, преди професор Мориарти да бе достигнал дъното на Райхенбахския водопад. Станах на крака и огледах скалата зад себе си. В своя живописен разказ за тази случка вие пишете, че скалата била отвесна. Това съвсем не е така. Имаше някои малки вдлъбнатинки, където можеше да се стъпи, а също и издадени части, за които човек можеше да се залови. Скалата беше толкова висока, че да се изкатериш до върха и беше невъзможна работа, а невъзможно беше и да се върви по влажната пътека, без да се оставят следи. Можех, наистина, да се върна гърбом, но трите чифта следи биха представлявали основание за някаква

измама, а аз не желяех това. И така, по-добре беше да рискувам да се изкатери по скалата. Не беше весела тази работа, Уотсън. Водопадът реवेशе под мен. Не съм склонен към внушение. Но ми се струваше, че чуввам гласа на Мориарти, който ме вика от пропастта. Най-малката неточна стъпка би била съдбоносна. Неведнъж, когато стръкчетата трева се изтръгваха от ръцете ми или когато кракът ми се плъзваше по влажните вдлъбнатинки, мислех, че загивам. Но аз се катерех нагоре и най-после достигнах една тераска, широка няколко фута, покрита с нежен зелен мъх, където можех, скрит от човешките погледи, да се изтегна, за да си почина.

Аз лежах там, когато вие, мили Уотсън, и всички дошли с вас разследвахте крайно внимателно, но безрезултатно, обстоятелствата около смъртта ми. Най-после, когато всички дойдохте до неизбежното, но погрешно заключение, вие се прибрахте в хотела и аз останах сам. Един грамаден камък прелетя покрай мен, удари в пътечката и падна в пропастта. Отначало помислих, че това е случайност, но като погледнах нагоре, на фона на потъмнялото небе видях силуета на мъжка глава и в същия миг втори камък се удари в самата издатина на скалата, на един фут от главата ми. Веднага разбрах предназначението на тези камъни. Очевидно Мориарти не е бил сам. Съучастникът му – и при това аз с един поглед видях какъв опасен съучастник беше той – е следял изхода на борбата между мен и професора. От разстояние, което аз не бих могъл да зная, той е видял смъртта на своя приятел и водач, както и моето изобавление. Той е заобиколил скалата, изкачил се е на върха и и оттам се опитваше да направи това, което Мориарти не можа да свърши. Нямах време за обмисляне. Видях, че омразното лице поглежда отново зад скалата, и разбрах, че това означава падането на трети камък. Като се прикрепах с ръце и крака, аз слязох долу на пътечката. Не съм си и помислял, че бих могъл да сторя това в нормално състояние на духа. Това беше сто пъти по-мъчно от катеренето нагоре. Но пак казвам, нямах време да мисля, защото камъкът профуча покрай мен, когато се смъквах от издатината. На половината разстояние се подхлъзнах, но, благодарение Богу, се намерих – на пътечката цял изподран и в кръв, но жив. С всички сили се спуснах да тичам. Десет мили пробягах в гората в мрак и след една седмица бях във Флоренция, сигурен, че никой на този свят не знае какво се е случило с мен. Доверих се само на един човек – на брат ми Майкрофт. Виновен съм пред вас, драги ми Уотсън, но беше много важно да ме смятате за мъртъв, иначе съвсем не бихте написал такъв убедителен разказ за моя нещастен край, ако сам не бяхте убеден в него.

През последните три години аз няколко пъти вземах перото, за да ви пиша, но винаги се въздържах, защото се страхувах, че вашата привързаност към мен ще ви изкуши да направите някаква непредпазлива постъпка, която би издала тайната ми. Поради същата причина аз ви избегнах и днес, когато ми бутнахте книгите, защото тогава бях в опасност и всяка проява на учудване от ваша страна би привлякла вниманието върху мен и би довела до най-плачевен и непоправим край. Що се отнася до Майкрофт, аз трябваше да му се доверя, защото ми трябваша пари. Нещата в съда в Лондон не вървяха според моите очаквания, нещо повече – бяха оправдани двама от членовете на шайката, опасни престъпници и мои лични врагове. Затова аз пътувах две години из Тибет и се развличах. Посетих Лхаса и прекарах няколко дни у Далай-лама. Вие може би сте чели бележитите изследвания на норвежката пътешественичка Сихерен, но сигурно не ви е и минало през ума, че получавате вести от своя другар. После минах през Персия, надзърнах в Мека и направих кратко, но интересно посещение на халифа в Хартум, за което съобщих в Министерството на външните работи. След като се завърнах във Флоренция, се залових с химични опити, при които дестилирах каменни въглища, както правех това по-рано в лабораториите в Монпелие и Южна Франция. Като завърших задоволително този мой труд и след като разбрах, че в Лондон е останал само един от моите неприятели, аз реших да се завърна. Да побързам с изпълнение на решението си, ме накара тази случка на „Парк Лейн“, която ме увлича не само сама по себе си, но явно с нея са свързани по-особени, лично отнасящи се до мен обстоятелства. Завърнах се внезапно в Лондон, отидох в квартирата си на „Бейкър стрийт“, предизвиках истеричен припадък у хазайката ни госпожица Хъдзън и установих, че Майкрофт е запазил стаите и книгата ми в добър ред, както бяха и преди. По този начин, мили Уотсън, днес в два часа през деня аз се намерих върху канапето в стаята си и имах само единственото желание да видя своя стар другар – Уотсън – седнал на другото канапе, което в миналото той така често украсяваше.

Такава беше забележителната история, която аз слушах през тази априлска вечер. Всичко това би ми се струвало напълно невъзможно, ако не се потвърждаваше от присъствието на високата слаба фигура и живото лице, което не се надявах да видя никога вече на този свят.

– За тази нощ аз имам работа за двама ни и ако успеем да я завършим сполучливо, считам, че ще оправдаем съществуването си в това общество.

Напразно го молах да ми каже нещо повече.

– До разсъмване вие ще успеете доста да се нагледате и наслушате – отговори той. – Ние имаме да разговаряме много за трите изминали години. Това ще правим до девет и половина, когато ще сложим начало на случая в пустия дом.

Когато в девет и половина с револвер в джоба и трепет в сърцето седнах до Холмс във файтона, си припомних доброто старо време. Холмс беше студен, мрачен и мълчалив. Лъчите от уличните фенери, които падаха от време на време във файтона, осветяваха строгите му черти със смръщени вежди и свити устни – признак на голямо съсредоточаване.

Не знаех какъв див звяр ще гоним в гората на престъпния Лондон, но държането на професионалния ловец ме убеди, че приключението ще бъде много сериозно, при това сардоничната усмивка, прекъсваща понякога аскетичната мрачност на лицето му, не обещаваха нищо добро за обекта на нашия лов.

Аз мислех, че целта на нашето пътуване ще бъде „Бейкър стрийт“, но Холмс спря файтона на площад „Кавъндиш“. Забелязах, че след като освободи файтона, той внимателно се огледа надясно и наляво и на всеки ъгъл се мъчеше да се убеди, че не сме следени. Нашето пътуване беше наистина странно. Холмс беше до такава степен запознат с крайните улички на Лондон, че сега той бързо и сигурно преминаваше през цяла мрежа от конюшни и бараки, които аз дори не подозирах, че съществуват. Най-накрая се озовахме на една малка улица със стари, мрачни сгради, която ни отведе до „Манчестър стрийт“, а оттам – в Бландфорд. Холмс сви в един тесен проход, мина през една дървена врата в празен двор и след това отвори с ключ задния вход на една празна къща. Ние влязохме и той затвори вратата.

Беше тъмно като в кладенец, но аз разбрах, че се намираме в необикновена къща. Голият под скърцаше под стъпките ни и като прострях ръка, докоснах стена, от която висяха изпокъсани тапети. Студените тънки пръсти на Холмс стиснаха ръката ми и ме поведоха през дълъг коридор, докато най-после не зърнах бледата светлина на полукръглия прозорец над вратата. Тук Холмс зави надясно и ние се намерихме в голяма празна стая със съвършено тъмни ъгли и слабо осветена по средата от уличните фенери. Прозорецът беше така гъсто покрит с прах, че едва се виждахме. Моят приятел сложи ръка на рамото ми, приближи устни до ухото ми и прошепна:

– Знаете ли къде се намираме?

– Това сигурно е „Бейкър стрийт“ – отговорих, като се вирах през мътния прозорец.

– Имате право. Ние сме в сградата Камдън, която е точно срещу нашата стара квартира.

– Но защо сме тук?

– Защото отгук тази живописна сграда има толкова чудесен вид. Много ви моля, мили Уотсън, приближете до прозореца, но внимателно, за да не издадете присъствието ни, а след това погледнете отгоре нашата стара квартира, родното място на толкова много ваши вълшебни разкази. Искам да видя дали през последните три години съм се лишил от способността да ви нося изненади.

Промъкнах се напред и погледнах към познатия прозорец. Едва не извиках от изненада. Завесата беше спусната, а стаята – ярко осветена. Сянка на мъж, седнал на стол, се очертаваше с резки контрастни линии. Това беше точният силует на Холмс... Бях поразен и протегнах ръка, за да се убедя, че Холмс е до мен. Той едва съдържаше смеха си.

– Е? – попита той.

– Боже мой! – извиках аз. – Това е удивително!

– Надявам се, че моето безкрайно разнообразие не увяхва и не се изтрива от времето – каза той и аз усетих в гласа му радостта и гордостта на художник при вида на гениалната си творба. – Не е ли истина, че прилича на мен?

– Бих бил готов да се закълна, че това сте вие, мили Холмс!

– Честта на изпълнението се пада на Оскар Мене от Гренобъл, който за няколко дни само отля този бюст от восък. Останалото приспособих сам днес, докато бях в квартирата отсреща.

– Но защо е това?

– Имам много сериозни причини някои хора да мислят, че съм си вкъщи.

– Вие мислите, че следят квартирата ви?

– Сигурен съм.

– Но кои са те?

– Старите ми врагове, Уотсън. Прелестното общество, чийто предводител лежи на дъното на Райхенбахския водопад. Не забравяйте – те знаят и единствено те знаят, че съм още жив, Те предполагаха, че рано или късно ще се върна в старата си квартира. Непрекъснато я следяха и днес сутринта видяха, когато се завърнах.

– Откъде знаете?

– От това, че днес, като погледнах през прозореца, видях човека, който ме следи. На външен вид – безобидно момче, на име Паркър, по професия следотърсач и голям виртуоз на орган. Към тези негови

качества аз съм безразличен. Несравнимо по-важното за мен е страшно-то лице, което се крие зад тази фасада. Това е сърдечният другар на Мориарти, човекът, който хвърляше камъните от скалата, в момента най-хитрият и опасен лондонски престъпник. Същият този човек ни дебне тази нощ, Уотсън, без да подозира, че и ние го дебнем.

Постепенно плановете на моя приятел се проясниха в съзнанието ми. От това удобно скривалище ние следяхме тези, които ни преследваха. Черният силует горе беше примката, ние бяхме ловците. Смълчани, стояхме в тъмнината и наблюдавахме фигурите, които бързо преминаваха по улицата. Нощта беше студена, излезе вятър, който свиреше по улиците. Повечето от минувачите бяха с вдигнати яки и шалчета. Стори ми се, на два пъти видях една и съща фигура, също така забелязах и двама други, които като че ли за да се запазят от вятъра, се скриха във входа на една съседна на квартирата сграда. Опитах се да обърна вниманието на Холмс върху тях, но той промълви нещо нетърпеливо и продължи да наблюдава улицата. Той потропваше с крак и чукаше с пръсти по стената. Очевидно плановете му не се изпълняваха според предначертанията. Най-после, когато улицата обезлюдя и наближи полунощ, Холмс, силно развълнуван, започна да се разхожда из стаята. Тъкмо се готвех да му кажа нещо, когато погледнах към прозореца на квартирата и отново се слиях. Хванах Холмс за ръката и му посочих прозореца.

– Сянката се движи!

И наистина, към нас беше обърнат не вече профилът на фигурата, а гърбът и.

Трите години с нищо не бяха смекчили нервния нрав на Холмс и неговото отношение към моя не съвсем подвижен начин на разсъждаване.

– Разбира се, че се движи – каза той. – Нима съм толкова несъобразителен тъпак, че да поставя очевидна кукла и да чакам едни от най-проницателните хора в Европа да бъдат измамени от нея? Ние престояхме тук два часа и госпожица Хъдзън направи през това време, почти през петнадесет минути, осем пъти по някоя промяна в положението на фигурата. Тя застава отпред така, че нейната сянка никога не се вижда. Ах...

Холмс изведнъж спря дъха си. При неясната светлина аз видях, че той издаде главата си напред, а цялото му тяло изразяваше напрежение. Улицата беше съвсем безлюдна. Двамата мъже може би още се криеха във входа, но аз не можех да ги видя. Всичко наоколо беше потънало в

безмълвие и мрак, освен осветеният отсреща екран с черния силует по средата. И пак сред пълното безмълвие аз дочух шепнещия му глас, който издаваше силна, съдържана възбуда. После Холмс ме замъкна в най-тъмния ъгъл на стаята и аз усетих на устните си неговата предупреждаваща ръка. Пръстите му трепереха. Никога не съм го виждал така развълнуван, а улицата беше както и преди безлюдна.

Но изведнъж аз дочух това, което неговият изострен слух беше доловил преди мен. Тих звук от прокрадващи се стъпки се чуваше не откъм „Бейкър стрийт“, а откъм същата къща; където бяхме ние. Някой отвори входната врата и я затвори. След това ясно се чува стъпки, които без да се гледа на желанието да бъдат приглушени, се разнасяха ясно в пустия дом.

Холмс се сви до стената. Аз последвах примера му, като държах револвера. Загледан в мрака, видях смътното очертание на мъжка фигура, малко по-тъмна от черния правоъгълник на вратата. Човекът постоя една секунда, после с дебнещи стъпки влезе в стаята. Той беше вече на три ярда от нас и аз се готвех да го посрещна със скок, когато съобразих, че той и не подозира за нашето присъствие.

Той мина близо край нас, промъкна се до прозореца и безшумно го повдигна на около половин фут. Когато се наведе до височината на отвора, светлината на улицата, незамъглена вече от пращното стъкло, падна върху лицето му. Този човек изглеждаше извън себе си от възбуда. Очите му блестяха като звезди, чертите на лицето му бяха изкривени.

Той беше възрастен мъж, с тънък крив нос, високо голо чело и големи бели мустаци. Меката шапка беше отхвърлил назад, а ризата се белееше между разкопчаните ревери на дрехата. Лицето му беше слабо и мургаво, с дълбоки бръчки. В ръката си държеше нещо като бастун, но когато го сложи на пода, издаде метален звук. След това извади от джоба си обемист предмет, по който започна да нагласява нещо и накрая се чу висок, рязък звук. Също като щракане на пружина или резе. Все още коленичил, той се наведе напред и с цялата тежина на тялото си натисна нещо като дръжка, в резултат на което се дочу бръмчащ шум, завършващ със силно: изщракване.

Сега вече той се изправи и аз констатирах с учудване, че той държи нещо като пушка, със странно изрязан приклад. След това той зареди оръжието. После седна със сгънати крака и опря цевта на долната рамка на отворения прозорец. Дочух лека облекчителна въздишка, очите му заблестяха по-силно и той опря приклада в рамото си, гледайки удивителната цел – черния силует, ясно очертан на светлия екран. Един миг

той стоя неподвижен. После се чу странно, високо бръмчене и дълъг сребърен звън от счупено стъкло.

В този миг Холмс скочи като тигър върху гърба на точния стрелец и го събори на пода. Но той успя да се освободи, скочи на крака и успя да улови Холмс за гърлото. В същия миг аз го ударих с дръжката на револвера по главата и той падна. Наведох се над него, а през това време Холмс изсвири за помощ. След малко се дочуха бързи стъпки и през главния вход влетяха двама полицаи и един цивилен детектив.

– Вие ли сте, Лестрейд? – запита Холмс.

– Аз съм, господин Холмс. Както виждате, лично се заех със слу-
чая. Приятно ни е да ви видим отново в Лондон.

– Мисля, че имате нужда от малка неофициална помощ. Три нераз-
крити убийства за една година – така не може, Лестрейд. Но вие добре
ръководихте работата по Мейсилската афера.

Всички станахме на крака. Нашият пленник дишаше бързо и тежко,
а от двете му страни го държаха здравите полицаи.

На улицата вече се бяха събрали няколко любопитни. Холмс се
приблужи до прозореца, затвори го и спусна завесата. Лестрейд запали
донесените от него свещи, а полицаите – своите фенери. Най-после аз
можах да разгледам както трябва нашия пленник.

Той имаше много мъжествено, но зловещо лице. С чело на философ
и челюсти на сластолюбец, този човек сигурно по рождение е имал го-
леми заложби за добро и за зло. Но не можех да гледам в неговите жес-
токи гълбови очи, с увиснали цинични клепки, нито пък свирепия пре-
дизвикателен нос и заплашващо чело, набраздено от дълбоки бръчки,
без да почувствувам ясно застрашаваща ме опасност. Той не погледна
никого от нас, но погледът му беше вперен в Холмс с израз на омраза и
учудване.

– О, вие сте враг – прошепна той. – Вие сте умен, умен враг!

– А, полковник! – извика Холмс, като поправяше смачканата си
яка. – Историята завършва със срещата на любовниците, както се казва
в старата комедия. Аз, както се вижда, не съм имал удоволствието да ви
видя, откак ме удостоихте с вниманието си, когато лежах на скалата над
Райхенбахския водопад.

Полковникът продължаваше втренчено да наблюдава Холмс и ся-
каш изпаднал в транс, повтаряше:

– Вие сте хитър, хитър враг.

– Аз още не съм ви представил – каза Холмс. – Този господин е
полковник Себастиан Моран, бивш офицер от индийската армия на

Нейно Величество и такъв ловец на диви зверове, какъвто никога не е имала нашата обширна империя. Мисля, че няма да излъжа, полковник, ако кажа, че по броя на убитите тигри вие нямате равен.

Свирепият противник не отговори нищо, но продължаваше да гледа моя приятел; с дивите си очи и особени мустаци много приличаше на тигър.

– Чудя се как с такава проста примка успях да излъжа такъв опитен ловец – каза Холмс. – Тя трябва да ви е добре позната. Нима не ви се е случвало да вържете козичка на някое дърво и качен на дървото с оръжие, да чакате примамката да привлече тигъра? Този пуст дом е моето дърво, а вие – моят тигър. Може би сте се запасявали с няколко резервни стрели, в случай че се появят няколко тигъра? Ето – тези господа са моите резервни стрели – и той показа към нас. – Сравнението е пълно.

Полковник Моран изведнъж скочи напред с диво ръмжене, но полицаите го задържаха. Изразът на ярост по лицето му беше страшен.

– Признавам, че ми направихте малка изненада – продължи Холмс. – Мислех, че ще стреляте от улицата, където ви очакваха полицаите и моят колега Лестрейд. Но бях длъжен да предвидя, че ще използвате този удобен прозорец, и взех съответните мерки.

Полковник Моран се обърна към Лестрейд.

– Вие може би имате или нямате законен повод да ме задържите – каза той, – но не виждам никакъв смисъл да се оставям да бъда подиграван от това лице. Ако съм в ръцете на закона, нека бъде постъпено законно.

– С вас ще бъде постъпено съгласно закона – каза Лестрейд. – Няма ли да добавите нещо повече, господин Холмс?

Холмс повдигна от пода оръжието и започна да разглежда устройството му.

– Великолепно и единствено по рода си оръжие.

Безшумно и много силно. Аз познавах фон Хердер, слепия германец, отличен механик, който го беше направил по поръчка на професор Мориарти. Още преди много години аз знаех за съществуването на това оръжие, но досега не ми се беше представял случай да го държа в ръцете си. Особено го препоръчвам на вашето внимание, Лестрейд, както и куршумите за него.

– Можете да ни вярвате, господин Холмс, че ще се отнесем с най-голямо внимание към всичко.

И всички тръгнаха към вратата. От прага Лестрейд се обърна към Холмс.

– Нищо друго ли няма да кажете, господин Холмс?

– Искам само да ви запitam, какво обвинение ще предявите?

– Какво обвинение ли, господине? Та това е повече от ясно – опит за убийство на господин Шерлок Холмс.

– Не, Лестрейд. Аз съвсем не желая да участвам в тази работа. На вас и единствено на вас принадлежи честта за това забележително залавяне. Да, Лестрейд, с присъщата ви хитрост и решителност вие го заловихте. Поздравявам ви!

– Залових го! Но кого залових, господин Холмс?

– Човека, когото напразно търсеше цялата полиция – полковник Себастиан Моран, който застреля сър Роналд Адеър с револверен куршум от пушка със сгъстен въздух през отворения прозорец на втория етаж на фасадата на дом № 427 в „Парк Лейн“ на 30 март. Ето какво обвинение, Лестрейд.

А сега, Уотсън, ако не се боите от влагата и счупеното стъкло, мисля, че ще получите полезно развлечение, ако поседите половин час в стария си кабинет.

Нашите стаи не бяха се изменили, благодарение грижите на госпожица Хъдзън и на наглеждането от страна на Майкрофт Холмс. Когато влязох, констатирах голямата акуратност, с която всички неща стояха по местата си. Ето „химическото кътче“ с разядена от киселините маса. На полиците стояха „страшните справочници“ на Холмс, които много наши съграждани биха искали да изгорят с удоволствие. Диаграмите, цигулката и количката с лули /дори персийската лула с тютюн/ – всичко беше на мястото си.

В стаята заварихме двамина – госпожица Хъдзън, сияеща от нашето пристигане, и странната кукла, която свърши такава добра работа тази нощ. Това беше една майсторски направена вещ. Стоеше на малка маса, така изкусно загърнатата със стария халат на Холмс, че от улицата измамата беше пълна.

– Искам да вярвам, че бяхте взели всички предпазни мерки, госпожице Хъдзън? – запита Холмс.

– Доближавах се до бюста пълзешком, както ми показахте.

– Много добре. Вие изпълнихте всичко прекрасно. Забелязахте ли къде попадна куршумът?

– Да, господине. Боя се, че той повреди вашия великолепен бюст, защото мина точно през главата и се сплеска в стената. Аз го вдигнах от килима. Ето го!

Холмс ми подаде куршума.

– Мек револверен куршум, както виждате, Уотсън. Това е гениално, защото кой ще се досети, че с такова нещо е било заредено въздушното оръжие? Чудесно, госпожице Хъдзън, много ви благодаря за помощта. А сега, Уотсън, седнете както някога на стария си стол. Искат ми се за много неща да ви говоря.

Холмс хвърли изтърганото си палто и облече халата си, който взе от бюста – примамка.

– Нервите на стария ловец не са отслабнали, както и очите му – рече той със смях, като разглеждаше разтрошената глава на бюста. – Попадението е точно в средата и мозъкът е пробит изцяло. Най-добрият стрелец в Индия, а както предполагам, и в Лондон ще се намерят малцина като него. Не бяхте ли чували името му?

– Не.

– Да, но нали вие не бяхте чували името и на славния професор Мориарти, който според някои наши съвременници бил с най-голям мозък? Подайте ми, моля ви, животописния справочник.

Холмс лениво разгръщаше страниците, облегнат удобно на канапето, като изпускаше едри кълба дим от цигарата.

– Добра колекция имам от буквата „М“ – каза той. – Стига ми само Мориарти, за да се прослави буквата, но тук имам още и Морган – отровител, Меридю, който остави за себе си мръсен спомен, Метюс, който ми изби зъба на гара Чаринг Крос, и най-последно нашия нов приятел.

Той ми подаде справочника и аз прочетох: „Моран, Себастиан, запасен полковник. Роден в Лондон в 1840 г. Син на Огъстъс Моран, кавалер на ордена... бивш британски министър в Персия. Възпитаник на Итън и Оксфорд. Взел участие в Афганистанския... (следваха още четири похода). Автор на книгите: «Зверовете в западните Хималаи», 1881 г., «Три месеца в горските дебри», 1884 г., Адрес: «Кондит стрийт».“

Отстрани с твърдия почерк на Холмс беше написано: „Вторият по своята вредност човек в Лондон“.

– Чудно ми е – казах аз, като връщах книгата на Холмс. – Поприще-то на този човек е поприще на честен войник.

– Вярно е – отговори Холмс. – До някое време вървеше добре. Той винаги е имал железни нерви и, както разказват още в Индия, влизал е сам в леговището на ранен тигър. Има, Уотсън, такива дървета, които до известна височина растат прави, а после изведнъж у тях се появява някаква уродливост. Същото може да се наблюдава и у хората. Моята теория е, че личността представлява в своя растеж всички свои прадеди и че внезапният завой към добро или лошо зависи в края на краищата от

силното влияние на лице от нейния род. Личността се явява сякаш като умалена история на своя род.

– Това е невероятна теория.

– Аз и не държа на нея. Каквато и да е била причината, но полковник Моран е тръгнал по кривия път. Макар че не е имало никакъв явен скандал, но той повече не е можел да остане в Индия. Подава си оставката, идва в Лондон и пак си спечелва недобро име. Тъкмо тогава той се сдружава с Мориарти, при когото известно време е играл ролята на началник-щаб на шайката. Мориарти щедро го е дарявал със средства и го е използвал само в една-две от най-важните си акции, с които не е могъл да натовари обикновен престъпник. Вие може би си спомняте смъртта на госпожица Стюарт от Лодър в 1887 г. Не? Аз съм сигурен, че тук беше действувал Моран, но нищо не бе доказано. Той така хитро се прикри, че дори когато цялата шайка на Мориарти беше разкрита, него ние не можахме да привлечем в съда. Спомняте ли си този ден, когато дойдох при вас и затворих капациите на прозорците? Вие вероятно ме сметнахте за фантазьор. А при това аз знаех прекрасно какво върша, защото знаех за съществуването на това забележително оръжие. Знаех също, че то ще бъде в ръцете на един от най-забележителните стрелци в света. Когато бяхме в Швейцария, той ни проследи там заедно с Мориарти и без съмнение ми причини петте тежки минути на Райхенбахската скала. Докато бях във Флоренция и навсякъде другаде, аз внимателно следях вестниците – дано прочета, че са го арестували. Докато той беше на свобода в Лондон, моят живот не струваше пукната пара. Ден и нощ над мен би стояла неговата сянка и все някога щеше да ме ликвидира. Какво ми оставаше да направя? Аз не бих могъл, като го видя, да го застрелям, затова защото сам бих попаднал в затвора. Безполезно би било да се обръщам към съда без доказателства, само по едно голо подозрение. И така, аз не можех да предприема нищо. Оставаше ми да следя събитията от престъпния свят. Той все пак трябваше да се появи някъде. И ето, колкото и лошо да звучи, щастието ми се усмихна. Беше извършено убийството на Роналд Адеър, Той е играл карти с младия човек в клуба, проследил го е и го е застрелял през отворения прозорец. Не можеше да има никакво съмнение. Стига да се покажат куршумите и Моран отива на въжето. Веднага се върнах в Лондон. Бях забелязан от неговия телохранител, който веднага му е съобщил този факт. Той не би могъл да не направи връзката между моето неочаквано завръщане и престъплението си. И това го е разтревожило. Бях сигурен, че той ще се опита да ме премахне от пътя си и че на сцената ще се появи отново неговото

смъртоносно оръжие. Аз му поставих превъзходна цел на прозореца и предупредих полицията, че сигурно ще има нужда от нейната намеса, избрах пустия дом за наблюдателен пункт, без да предположа, че той ще избере същото място за поле на своето действие. Е, мили Уотсън, остана ли ви нещо недоизяснено?

– Да – отвърнах аз. – Вие не изяснихте причината, която е заставила полковник Моран да убие Роналд Адеър.

Ах, мили приятелю, тук навлизаме в областта на предположенията, където и най-логичният ум може да сгреша. Всеки от нас може да си изработи за това своя хипотеза и всяка от тях ще бъде еднакво правдоподобна и вярна.

– Значи, вие имате и хипотеза?

– Мисля, че не е мъчно да се обяснят фактите. От свидетелските показания се вижда, че полковник Моран и Адеър са спечелили заедно голяма сума. Моран без съмнение е играл нечестно – това го знам отдавна. Мисля, че в деня на убийството Адеър е открил този факт. Много е възможно той да е говорил с него насаме и да го е заплашил, че ще го издаде, ако не напусне клуба и не даде дума, че повече няма да играе карти. Не трябва да се мисли, че такъв младеж като Адеър ще се опита веднага да опозори един толкова известен и доста по-възрастен от него човек. Навярно той е действувал така, както аз предполагам. Изключването на Моран от клуба би означавало и неговото разоряване и опозоряване, тъй като той е живял от нечестно спечелени пари. Ето защо е убил Адеър. Предполагам, че по това време младежът е изчислявал какви суми ще трябва да върне, тъй като не е желал да използва печалбите от нечестната игра на своя партньор. Той е заключил вратата, за да не би домашните му да го заварят при тази му дейност и да го запитат какво значат тези имена и пари. Е, как мислиш, такова обяснение приема ли се?

– Не се и съмнявам, че пак сте разбулили загадката.

– Това ще бъде потвърдено или опровергано в съда. А дотогава, каквото и да стане, полковник Моран повече няма да ни тревожи, опасното оръжие на фон Хердер ще украсява музея на Скотланд Ярд, а Шерлок Холмс ще може да посвети отново времето си на разкриването на интересните загадки на сложния лондонски свят.

КРАЙ

Arthur Conan Doyle
The Adventure of the Empty House, 1903

Сканиране, разпознаване и редакция: Борис Борисов, 2008

Публикация

Артър Конан Дойл
ПОСЛЕДЕН СЛУЧАЙ
ПРИКЛЮЧЕНИЕ В ПУСТИЯ ДОМ

Албакоимпекс, 1990
Печатница на Издателска къща „Цанко Церковски“
Поръчка 11 590/1990 г. и 11 592/1990 г.
Цена: 1,96 лв.

Свалено от „Моята библиотека“ [<http://purl.org/NET/mylib/text/7304>]